

Yeşaya, on beşinci ve on altıncı bölüm

I. Yahuda ile ilgili peygamberlikler (1-12)

II. Uluslarla ilgili peygamberlikler (13-27)

A. Babil'in yükü: Rabbin Günü'nde tamamlanacak bir peygamberlik (13:1-14-22).

B. Moab'ın yükü: Bir gecede biten yıkım (15:1-16:14)

1. Moab için bir ağıt (15:1-9)
2. Moab'a sunulan çözüm yolu: Yahuda kralına kuzuları göndermek (16:1)
3. Yahuda'ya bir rica: Moab sürgünlerini kabul edin (16:3-4)
4. Ricanın nedenleri
 - a. Yahuda'yı sıkıştıran yenildi (16:4).
 - b. Davut'un tahtına oturan kral pekiştirilecekti (16:5).
5. Moab'ın günahları: Büyükleme, öfke, övünmeler (16:6)
6. Moab'ın cezası: Ülkenin yıkılması (16:7-10)
7. Tanrı'nın üzüntüsü (16:11-12)
 - a. Yıkım yüzünden
 - b. Moab'ın hala putlardan yardım araması yüzünden
8. Üzüntüsüne karşın Tanrı
 - a. Önceden tasarladığı cezayı yerine getirecekti (16:13-14)
 - b. Ama günahattan dönmesi için Moab'a üç yıl tanıdı (16:14)

15:1 Moab: Yeşaya İsrail'in batıda en yakın komşusu Filistin'i uyardıktan sonra, doğudaki en yakın komşusu ¹Moab'a döndü. Moab, Lut'a büyük kızından doğan hem oğlu hem de torunuydu (Tekvin 19:30-38). Bu çocuktan, kendi adıyla anılan bir ulus türedi.

yük: Moab'a karşı bildirilen bu peygamberlik, üç yıl içinde gerçekleştirilecekti (16:14). Buna göre, bu yıkımın o dönemde o bölgeleri çapul eden ya Asur kral Şalmaneser'in ya da Sanherib'in saldırmasıyla gerçekleştiği sanılır.

Asur'a ve Filistin'e karşı olan iletilmiş peygamberlik, yaklaşık iki yüzyıl sonraki Babil'in yıkımı konusunda bir güvenceydi (14:24-32). Aynı biçimde Moab'ın üç yıl içinde gerçekleştireceği yıkımı, Babil'in yıkımına ilişkin bir güvence daha sundu.

Yeremya Moab'la ilgili göze çarpan bir bilgi verir: «Moab, çocukluğundan beri kaygısızdı, şarap gibi tortusu üzerine yerleşti, kaptan kaba boşaltılmadı ve sürgüne gitmedi; bundan dolayı tadını kaybetmedi ve kokusu değişmedi» (Yeremya 48:11). Buna göre, Moab'ın tarihi boyunca oldukça sakin bir ortamda ulusal yaşantısını sürdürdüğü anlaşılır. Bu güvenlik, İsrail'in tarihiyle karşılaştırılır: İsrail Mısır'da 400 yılı uşak olarak geçirdi; 40 yıl çölde dolaştı; hakimler yönetimi altında anarşiye katlandı; ulusunun ikiye bölünmesiyle karşılaştı; ve sürgüne gönderildi.

Sıkıdüzen, Tanrı'yı tanıyanlar arasında başlarsa da orada bitmez. Yalancı tanrılara tapınanlar da, gerçek Tanrı'ya hesap vermelidir. Moab Kutsal Yasa'yı bilmeden günah işlediği için Kutsal Yasa olmadan yargılanacaktı (Romalılar 2:12). İsrail ise, Kutsal Yasa'yı bilerek günah işlediği için Yasa'yla yargılanacaktı. Ruhsal ayrıcalık ve fırsat ne denli çoksa, söz dinlemezlik için gelecek yargının gölgesi o denli karanlıktır -- hele Mesih İsa'nın iyi haberini anlayan ama reddedenin koyu karanlığı (İbraniler 2:2-4)!

Yahuda, kapı komşusu Moab üzerine gelen bu yargıya tanık olunca, düşmanlarının Tanrı'nın da düşmanları olduğunu anlayabilirdi. Yahuda bu gerçeği anlasaydı, tehdit edenlerden korkacağı yerde güvenlik içinde olduğundan kuşkulalmazdı (14:32).

¹Ar: (Sayılar 21:15; Tesniye 2:9,18,29)

bir gecede: Eski çağlarda gece saldırıları pek sık yapılmamasına karşın zaman zaman uygulanıyordu. Moab kralı Meşa, Nebo'ya karşı (Nebo'yla ilgili nota bakın, [15:3]) geceleyin yürüdüğünü, şafağa karşı saldırdığını bildirdi. Burada karanlıkta birkaç saat içinde iki kent yıkıldı! Bu denli kısa bir sürede, ne denli büyük değişiklikler gerçekleşebilir.

virane: Disraeli, «Soyumun tarihinin hızlı yıkımlar ve yavaş çürümelerin öyküsü olduğunu kavradım» dedi. Bir başkası, «Eğer tapınakların ve kentlerin insanlarınkine benzer hastalıkları varsa, günün birinde ölüm onları da toprağa yatırır» demiştir.

yok oldu: Moab'ın ulusal kederi göz önünde canlanır.

1. Savaşan orduların vahşi acımasızlığı sonucunda bir gecede Moab'ın iki önemli kenti yıkıma uğrayacaktı (15:1).
2. Moab'ın vatandaşları ağlamak için tapınaklarında toplanacaktı (15:2).
3. Saçlarını yolarak, sakallarını keserek, çul kuşanarak duydukları sıkıntıyı dışavuracaklardı (15:2,3).

¹Eklere Kutsal Kitap'ta Adları Geçen Önemli Yerler kaynağından alınan notlara da bakın.

4. Gündelik görevlerini savsaklayarak dam üstünde, meydanda acı acı bağıracaklardı (15:3).
5. Askerleri korkudan titreyecek ve ağlayacaktı (15:4).
6. Kaçakları haykırarak güvenlik arayacaktı (15:5).
7. Moab bölgesi kıtlıkla, susuzlukla kavrulacaktı (15:6).
8. Mal sahipleri varlıklarını güvenli yerlere kaçırmaya çalışacaktı (15:7).
9. Bölgenin suyu kızları ve oğullarının kanıyla kırmızılaşacaktı (15:9).
10. Bir arslan, kaçıp kurtulanlarla bölgenin ortakalarına saldıracaktı (15:9).

15:2,9 ağlamak için ... yüksek yerlere çıktılar: Sıkıntı içindeki Moablılar ilahlarının bulunduğu yüksek yerlere çıktılar. Yüksek yerlere çıkarak Tanrı'dan uzaklaştılar. O'nun, başlarına getirdiği yıkımın derinliklerine indiler. İyi günde Tanrı'yı aramayı öğrenmedikleri için, Moablılar'ın O'nun elinden başlarına gelen sıkıntı içindeyken O'nu aramaması normal sayılır. İyi ve kötü günlerinde Tanrı'yı aramayan ne zavallıdır!

¹Dibon, ¹Dimon: İsrail, Mısır'dan Kenan bölgesine göç ederken Dibon'da kondu (Sayılar 33:45). O sırada Dibon, Amori kralı Sihon'a aitti (Sayılar 21:21-31). Musa, Sihon'un ülkesini Ruben, Gad ve Manasse'nin yarım oynağına verdi (Sayılar 32:1-5). Musa'nın Dibon'u Ruben oynağına vermesine karşın (Yeşu 13:15,17,23) Gad oynağı Dibon'u yeniden kurdu (Sayılar 32:34). Yeremya Dibon'u şöyle uyardı: «Ey sen, Dibon'da oturan kız, izzetinden aşağı in ve susuz yerde otur; çünkü Moab'ı harap eden sana karşı çıktı, senin hisarlarını yıktı» (Yeremya 48:18,22,24).

Nebo: Tanrı Musa'yı, ölümünden hemen önce Kenan bölgesini uzaktan görebilmesi için ¹Nebo dağına, Pisga tepesine götürdü (Tesniye 34:1). Nebo, dağın yakınlarında ya da yamaçlarında bulunan bir kasabaydı (Ezra 2:29; Nehemya 7:33). Ruben oğullarının bir kenti olarak anılır (Sayılar 32:3,38; 1. Tarihler 5:8). Moab'ın eline geçtikten sonra Yeremya onun yıkımına ilişkin peygamberlik etti (Yeremya 48:1,22,23).

Medeba: ¹Medeba, Ruben oynağına verilen bölgede bulunuyordu (Yeşu 13:9,16). Ne var ki Ruben, Moab, Ammon ve Amori oğulları Medeba'nın sahipliği konusunda çekişirlerdi (1. Tarihler 19:7).

15:2,3 Başlarının saçları yolundu, her sakal kesildi, çul kuşanıyorlar: Orta Doğu'da eskiden bu tür davranışlar derin üzüntü belirtisiydi (22:12; Yeremya 48:37; Mika 1:16).

15:3 çul kuşanıyorlar: Üzüntü ya da pişmanlık göstermek için çulla kuşanma, birçok ulus arasında bilinen bir gelenektir: Asurlular (Yunus 3:5); Suriyeliler (1. Krallar 20:31); Persler (Ester 4:1,2); İsraililer (Nehemya 9:1); ve bu ayette Moablılar.

bol gözyaşı dökerek: Ulus olarak Moab bir ağlayış vadisi olmuştu, haritada büyük bir gözyaşıydı (15:8; Yeremya 9:18; 13:17).

damları üzerinde ... figan ediyorlar: Moablılar damlar üzerinde kayıpları için ağıt okudular. Tanrı'ya yakarmayan, üzüntüden ulur (Hoşea 7:14; Amos 8:3). Moab'da ağlayanların sayıca çok oluşu, sıkıntı çekerken yalnız olmamaları hiç kimseyi avutmuyordu.

15:4 Heşbon: Musa'nın döneminde Amori kral Sihon, ¹Heşbon'u Moab'dan almış, onu başkenti yapmıştı (Hakimler 11:19). İsraililer Heşbon'u Sihon'dan kazandı. Ruben oynağı, sığırlarını otlatmak için Musa'dan bu bölgeyi istemişti (Sayılar 32:1-5; Yeşu 13:15,17,21). Üç yüzyıl sonra Ammon oğulları bu bölgeyi ele geçirmeye kalktı ama başarılı olamadı (Hakimler 11:12-28,33).

Yeşaya'nın günlerine dek Heşbon'un, yeniden Moab'ın eline geçmiş olduğu bilinir. Moab için saptanmış olan yargıyı belirtmekle birlikte Yeşaya'nın önbildirisi Heşbon yöresindeki verimliliğe de dikkat çeker (16:8,9).

Eleale: ¹Eleale, sürekli Heşbon'la birlikte anılır (16:9). Heşbon'dan bir iki kilometre uzaklıkta olup Ruben oymağına aitti (Sayılar 32:3,37). Yeremya da (48:34) onun üzerine gelecek yargıyı bildirdi.

Yahats: ¹Yahats, Ruben oymağına miras düştü (Yeşu 13:18). Levililer'in bir aşireti olan Merari oğullarına miras olarak ayrıldı (Yeşu 21:34-37). Musa'nın günlerinde Amori kral Sihon, Yahats'ta İsraililer'le savaştı (Sayılar 21:23). Yeremya da Yahats'ın yıkımını önceden bildirdi (Yeremya 48:20,21,34).

silahlı adamlaryüksek sesle bağırıyorlar: Askerler, onlardan beklendiği gibi ulusu korumak için bağırarak orduyu toplamıyordu. Bağırmaalarının nedeni yenildiklerini açıkça kavramış olmalarıydı.

15:5 Yüreğim Moab için feryat ediyor: Yeşaya, Moab için saptanan yargıyı duyururken «oh canıma deşsin» diye sevinip bundan hoşlanmadı. Tam tersine, Moab'ın bu durumuna üzülyordu (16:9,11). Bu yumuşak yüreklilik Tanrı'nın yargısını her bildirende bulunsun! (Matta 23:37; Hezekiel 18:32;33:11).

Bir kişi Tanrı'nın günahlılar üzerindeki öfkesini bildirir. Aynı zamanda bunu bildiren haberci son derece üzüntü duyar. Bu iki çelişkili durum birbirleriyle nasıl bağdaşır? İlk bakışta bunlar birbirlerine zıt görünür, ama aslında birbirlerine uygun eylemlerdir. Gerçek iyilik ve sevecenlik, üzücü gerçeği gizlemez. Tam tersine, gereken bildiriye son derece açıklıkla iletir. Ruhsal ilkeleri esirgememek, acımasızlık değildir; insanlara karşı sonsuz bir sevgiden, canlarının günahıtan kurtulması için derin bir arzudan kaynaklanır. Bu görüngü için birçok örnek verilebilir:

1. Yeşaya

- a. «Yüreğim Moab için feryat ediyor» (15:5).
- b. «Sibma'nın asması için Yazer ağlayışıyla ağlayacağım» (16:9).
- c. «Yüreğim Moab için ve Kir-heres için bir çenk gibi iniyor» (16:11).
- ç. «Belime sancı yapıştı; beni, doğuran kadının ağırları gibi ağırlar tuttu; öyle acı çekiyorum ki, işitemiyorum; öyle korkuyorum ki, gözüm göremiyor» (21:3,4).

2. Pavlus

- a. Bildirilerinde dolaysız olduğunu tartışmaya bile gerek yoktur:
 - 1). «Ruhsal yasayı bilmeden günah işleyenlerin tümü ruhsal yasa öneme alınmaksızın mahvolacak. Ruhsal yasa kapsamında günah işleyenlerin tümü de ruhsal yasa yoluyla yargılanacak» (Romalılar 2:12).
 - 2). «Günahın karşılığı ölümdür» (Romalılar 6:23).
 - 3). «Bunları yapanlar Tanrı hükümranlığını miras almayacaklar» (Galatyalılar 5:19-21).
- b. Ama okuyuculara karşı derin bir sevgi belirtir:
 - 1). «Kardeşler, yüreğimin özlemi ve Tanrı'ya duam, İsraililer'in kurtuluşu içindir» (Romalılar 10:1).
 - 2). «Derin üzüntü içindeyim, yüreğimdaki acı dinmek bilmiyor. Kardeşlerim ve soydaşlarım için ben kendim kargışla Mesih'ten koparılıp atılmayı dileyecek hale geldim» (Romalılar 9:1-3).

3. Rab Mesih İsa'nın

a. Uyarıları sert ve netti:

- 1). «Sağlıklı ürün yetiştirmeyen her ağaç kesilip ateşe atılır» (Matta 7:19).
- 2). «Hükümrانlığından ‹ket vuranlarla yasaya uymayanları› toplayıp yanan ocağa atacaklar. Orada ağlayış ve diş gıcirtısı olacak» (Matta 13:40-42).
- 3). «Bunun ardından solunda bulunanlara, ‹çekilin önümden› diyecek, ‹İblise ve meleklerine hazırlanan sonsuz ateşe gidin. Lanet altında olan sizler!› ... Bunlar sonsuz cezaya gönderilecekler» (Matta 25:41,46).
- 4). «Eğer elin seni suç işlemeye sürüklerse, onu kes! Yaşama kolsuz girmen, iki kol sahibi olarak cehenneme, hiç sönmeyen ateşe gitmeden daha iyidir ... Orada onları yiyen kurt ölmez ve ateş sönmez» (Markos 9:43-48).

b. Ama tüm yaşam boyunca insanlara sürekli acıyordu. Ölümüne giderken O'nu öldürenler için dua etti (Luka 23:34).

Tsoar: Eskiden 'Tsoar'ın adı Bela'ydı (Tekvin 14:2). Sodom'la Gomorra yıkıma uğradığında Lut'un duası üzere Tsoar, yargıdan kurtuldu (Tekvin 19:20-22). Yargı yüzünden Moab'dan kaçanlar, ataları Lut gibi Tsoar'a sığındılar. Heşbon'un çığıllıkları Tsoar'a erişti (Yermeya 48:34).

Musa Pisga dağından Tsoar'ı uzaktan görebildi (Tesniye 34:3).

'Luhit: (Yeremya 48:5)

'Horonaim: yani «iki Horon», yukarı ve aşağı Beyt-horon'lar için bir deyimdir (Yeşu 16:3,5).

15:6 Nimrim suları çöl oldu, yeşillik yok: Moab koyun yetiştiren bir ülke olduğu için, otlaklar büyük önem taşıdı. Otlakların verimli olması da suyun bolluğuna dayanıyordu. Düşman orduları yüzünden ülke yıkıma uğramıştı. Nehirde bile su kalmadı (Yeremya 48:34). Bunun nedeni bilinmese de, yabancı orduların su kaynaklarını kapamış olduğu düşünülebilir (2. Krallar 3:19,25; 2. Tarihler 32:3,4). Yeşillikler ayak altında çiğnenmiş, taze ot tükenmiş, yani harman bozulmuştu. Kıtık, savaştan sonra oluşan, beklenebilen bir durumdur.

Tanrı'nın uyguladığı sıkıdüzen, onu gerektiren kötülüğü tam olarak cezalandırır ve sıkıdüzene sokulana yola getirmek için uygundur. Sıkıdüzenle ilgili şu noktalara değinilebilir:

1. Tanrı, saptadığı yargı için kesin sonuçları amaçlar. O bir kişiyi, bir ulusu sonradan yüceltmek amacıyla alçaltır (Yeremya 48:47).
2. Tanrı yargının gelişimini yönlendirir. Amaçladığı sonuca göre kişinin, ulusun alçaltılmasının derecesini, biçimini ve süresini saptar.
3. Tanrı'nın yargıları gözle görülmeyen, kolay anlaşılmayan biçimlerde uygulanır. Bu nedenle Tanrı'nın ne gibi yöntemler kullandığına ilişkin birçok soru doğabilir (55:8). Bunların yanıtı ancak gelecek dünyada verilebilir.

15:7 ellerindeki bolluğu ve biriktirdikleri: Moablılar'ın ne tarlalarında ürün kaldı (15:6) ne de evlerinde biriktirdikleri mal (Yeremya 48:7,36). Zenginliğini yüreğinde taşıyan insana ne mutlu! Erdemli bir özyapı ve tanrısal öznitelikler kurt, güvey, pas, doğal yıkım ve ölüm tarafından zarar görmez. Belalar karşısında özyapı zenginliğine sahip olan, telaş içinde varını yoğunu korumak zorunda değildir. Tüm malını yitirse de, asıl zenginliğinin hiçbir damlasından yoksun olmaz. İnsanlar İsa Mesih'in yoksulluğundan söz etti. Ama yüzeysel bakış açısı bir yana bırakılırsa, dünya tarihinde gerçekten zengin olan yalnız O vardı.

15:8 Eglaim: (Hezekiel 47:10).

¹Beer-elim: «Beylerin kuyusu» demektir (Sayılar 21:18).

feryat Moab sınırlarını sardı, ... kadar figanı erişti: Yıkım haberi, ülkenin bir ucundaki Eglaim'den öbür ucunda bulunan Beer-elim'e dek yayılmıştı.

15:9 Dimon suları kanla dolu: Suların kanla dolu olması, öldürülenlerin çokluğunu vurgular.

Moab'ın kaçıp kurtulanları, diyarın artakalanları: İlk yargıdan kurtulanlar günahtan dönmedi. Başlarına gelecek yeni bir yargı konusunda daha uyarılmaktadırlar.

aslan:

1. Yahuda oymağının sancağında bir aslan vardı. Aslan Yahuda'nın simgesiydi (Tekvin 49:9).
2. Aslan, Babil kralı, Nebukadnetsar'ı da anlatmak isteyebilir. Doğu Berlin'deki Bergama Müzesi'nde Babil'den getirilmiş, masif, pırl pırl mavi duvarlara işlenmiş kocaman aslanlar görülebilir. Bunları gören biri, Nebukadnetsar adıyla o aslanlar arasında kendiliğinden ilişki kurar.
3. Tanrı sıkıdüzen uygulamak için çeşitli topluluklar üzerine aslanları getirdi (2. Krallar 17:25; Yeremya 5:6; 15:3).

16:1 kuzular: Kral Davut, Moablılar'ı yendikten sonra onları haraç ödemeğe zorladı (2. Samuel 8:2). Ödedikleri haraç, yapağısıyla birlikte kuzular ve koçlardı (2. Krallar 3:4,5). Ahab'ın ölümünden sonra Moab kralı Meşa, bu haracı ödemeyi reddetti. Asurlular'ın saldırılarına bakınca bu akılsızca bir karardı. Asurlular Ölü Deniz'in kuzey bölgesini kapamışlardı. Yeşaya, Tanrı yargısından kurtulması için Moab'a şu öğüdü verdi: Kuzuları ülkenin egemenine, Sion kızının dağına tez elden gönderin. Eskisi gibi Yahuda'ya haraç ödeyin. Tanrı halkına iyilik gösterin; böylelikle Tanrı'nın öfkesi belki geçer (Mezmur 2:10-12).

memleketin hükümdarına: Ülkenin egemeni, Tanrı olarak anlaşılabilir. Bu ayet «günahlarınızın affı için kurbanlık kuzularını Sion dağındaki tapınağa gönderin» anlamına gelebilir. Moab'ın günahı gururdu (16:6), kendini alçaltması gerekiyordu. Ya Kral Hizkiya'ya haraç göndererek ya da günahının bağışlanması için Tanrı'ya başvurarak gururunu kırmalıydı (Eğer Tanrı'nın tüm insanlar için kurtuluş tasarısı göz önüne alınırsa bu daha mantıklı görünür). Not: «Kuzuları ... memleketin hükümdarına ... gönderin» cümlesi en geniş anlamında tüm ülkelere ve insanlara, dünyanın Kralı ve Kurtarıcısı İsa Mesih'in önünde diz çökmeleri için bir çağrı olarak anlaşılabilir.

Kuzuları göndermek Moablılar için şu durumda çok ağır bir girişim olacaktı. Savaş yenilgisi yüzünden ruhsal ve bedensel açıdan çökmüş, kendilerini çılgınlığa teslim etmişlerdi. Ülke çığnenmişti, ne kuzular için ne de insanlar için yeşillik kalmıştı. Savaşın yıkıntılarını onarmak için kimsenin gücü ve sağduyusu kalmamıştı. Yiğitler bile korkuyla titriyordu. Bu kargaşa içinde kuzuları Yahuda'ya gönderme görevini kim üstlenebilirdi? Bunu yapmak kimsenin aklına gelir miydi?

Bu bağlamda daha zayıf olan insanların bilgeliğinden söz edilebilir (Matta 5:25). Birisi haklı olarak başkasından bir şey isterse, en mantıklı çare çabucak «kuzuları göndermektir». Yoksa üzücü baskılara kapı açılabilir.

Meşa'ya verilen öğüt de yanlış yoldan dönme konusundadır. Yapılan kötülüğün zararını ödemek şu nedenlerle gereklidir:

1. Günahtan dönenin kararının gerçek olduğunu ve onun Tanrı'yla alay etmediğini kanıtlar (Yakup 2:14,17,18).
2. Zarar görenin hakkıdır.
3. Başkasına zarar vermiş kişinin belleğinin ve vicdanının arındırılması için gereklidir.

Kötülükten el çekmek yetersizdir. Bununla birlikte günahtan dönen kişi, iyilik yapmayı da öğrenmelidir (1:16,17). John Newton'a niçin sürekli Mesih İsa'dan söz ettiği sorulduğunda «Eskiden sürekli küfreden şimdi susabilir mi?» diyerek yanıt vermiş.

Günah yolundan dönmek şu nedenlerle zordur:

1. Kendini alçaltmak hiç kimseye kolay gelmez. «Ben günah işledim» ya da «Ben sana kötü davrandım» demek, çoğu kişiyi terler içinde bırakır.
2. Çoğu kişi, günah doğasını yenmenin ruhsal kahramanlık olduğunu anlamaz, onu zayıflık olarak görür. Bu «zayıflığı» yüklenen kişi, başkalarının alay konusu olabilir.

Zahmeti ve sonuçları ne olursa olsun, günahtan vazgeçmek, yapılan zararı ödemek ve iyilik yapmayı öğrenmek, beraberinde ödül getirir:

1. Görevlerini yerine getiren kişi içsel rahata kavuşur.
2. Vicdanı onu suçlamaz.
3. Tanrı önünde elleri temizdir (Yakup 4:8).
4. Günahının bağışlandığına güvenebilir.
5. İnsanlar karşısında doğruluğa tanıklık eder (Luka 19:8).

Sela: Yahuda kralı Amatsya, Edom bölgesinde bulunan ¹Sela'yı aldı, adını Yokteel koydu (2. Krallar 14:7). Yunancası «petra» olan «Sela», «kaya» demektir. Onun için 2. Tarihler 25:12 ve Obadya 3'te «kaya» olarak çevrilmiş yerlerin Sela olduğu sanılır (Yeşaya 42:11).

Moablılar, kuzuları Sela'dan göndereceklerdi. Sela, Edom bölgesinde olduğuna göre kaçıp kurtulanların Edom'a sığındıklarını göstermek istemiş olabilir (15:7).

çöl yoluyla: Asur Ölü Deniz'in kuzey bölgelerini ele geçirmiş olduğu için, Moab'ın kuzuları Yahuda çölü yoluyla Yerusalem'e göndermesi emrediliyordu.

16:2 vaki olacak: Belirlenmiş haraç (16:1) ödendikten sonra Moab'ın dağılmış nüfusu, Moab'a dönmek üzere Arnon geçitlerinde toplanacaktı.

Moab kızları: «Sion kızı» (16:1) deyimini nasıl Yerusalem'in yerlilerini anlatmak için kullanılırsa, «Moab kızları» da Moablılar için genel bir addir.

Arnon: Musa'nın günlerinde ¹Arnon Irmağı, Moab'la Amoriler arasındaki sınırdı. İsraililer, Moab'ı sıkıştırmamak koşuluyla (Tesniye 2:9) Arnon'un kuzey tarafında yerleştiler (Sayılar 21:13). Sonra Arnon Irmağı Ruben oynağına emanet edilen mirasın güney sınırıydı. İsrail kralı Yehu'nun döneminde Suriye kralı Hazael, İsrail'i Arnon Irmağı sınırına kadar vurdu (2. Krallar 10:32,33). Arnon, Moab'ın en önemli ırmağıydı.

16:3 öğle ortasında kendi gölgeni gece gibi kıl: Kuzey iklimlerde yazarlar; sıkıntılar, facialar, belalar, v.b.ni açıklamak için kışın ağır soğuğuyla ilgili benzetmeler yapar: Sert rüzgarlar, aksilik çığları, belaların buzlu parmakları gibi. Moab gibi sıcak ülkelerde, tam tersine, güneşin yakıcılığı sıkıntıları

simgeler. Gölge veren yer sığınak olur (4:6; 30:2,3; 32:2). Kaçanlar için gölgeye benzetilen sığınacak yerler hazırlanmalıdır.

kaçakları ele verme: Rahab, İsraili casusları kendi vatandaşlarının eline vermediği için Tanrı tarafından övüldü (Yeşu 2:1-21; 6:12-25; İbraniler 11:31) ve vatandaşlarının karşılaştığı yargıya uğramadı. Sıkıntıya düştüğünde yardım bulmayı ümit eden kişi, yardıma gereksinimi olanları görmezlikten gelmemeli (Yakup 2:15-16).

Bu çağrının kime yönelik olduğu tam olarak açık değildir. İki olasılık vardır:

1. Moab'ın Yahuda'ya yalvarması: Moablı kaçakları saklamaları için
2. Yeşaya'nın Moab'a bir çağrısı: Yahuda'dan kaçanlara iyi davranması için

16:4 sürgünlerim: «Sürgünler» değil, «sürgünlerim» sözüyle Tanrı sürgünlerle yakından ilgilendiğini vurgular (Yeremya 48:47). Küçük bu iki harf (im) ne denli büyük bir avuntuyu dile getirir!

sürgünlerim seninle beraber: Kaçaklar Sela'da saklandıysa da (16:1), Moablılar korunmak için Yahuda'ya bakıyordu. Çünkü Yahuda kralı Amatsya, Sela'yı Edom'dan almıştı. Yahuda Moablılar'ı koruyacak duruma gelecekti, çünkü üç yıl içinde (16:14) Tanrı Asur'u Yahuda'dan kovmuş olacaktı.

sıkıştıran yok oldu ... ayaklarıyla çiğneyenler ülkeden kalktılar: Yıllardır Asur üstün geldiği halklara karşı zor kullanırdı (2. Krallar 15:19; 18:14). Ama bu tür baskılar yakında sona erecekti (14:25). Diş gösteren, gürleyen düşman, kuyruğunu ayakları arasına saklayıp kaçacaktı (2. Krallar 19:35-37).

Sert bir egemenliği belirten nitelikler göze çarpar:

1. Baskı: («sıkıştıran»)
2. Soygunculuk: Yağma ve çapul etmek
3. Zulüm: («ayaklarıyla çiğnemek» [10:6])

16:5 taht lütufla pekiştirilecek: «Tahtı lütufla pekiştirilecek olan kral» cümlesi, hangi kraldan söz eder? İki yanıt olabilir:

1. Kral Hizkiya
Tanrı, Kral Hizkiya'yı Sanherib'in saldırısından kurtardı, tahtını pekiştirdi (2. Krallar 19:20,32-34). Hizkiya da gerçek ve adaleti seven, doğruluğu sağlamaya çalışan bir kraldı (2. Krallar 18:1-7).
2. Dünyaya dönüşünde İsa Mesih (11:4,5; Mezmur 96:13; 98:9; Amos 9:11)

inayet, gerçek, adalet, doğruluk: Davut'un tahtı, yeni bir çağın doğuşunun simgesidir. Nitelikleri şunlardır:

1. Lütuf
2. Gerçek
3. Adalet
4. Doğruluk

doğruluğu yapmakta tez davranacak: Davut'un tahtına oturanın özyapısı övülür. Doğruluk yapmaya derin bir arzu, bükülmez bir dayanıklılık, gereken yöntemi yerine getirmek için

yitirmeyen bir güç betimlenir. Tanrı'nın dünya için amacı, doğruluğu pekiştirmektir. O'nun bu amacına her insan kendini adanmalıdır. Ne yazık ki, gerçek durum bu ülküyü yansıtmaz.

1. Doğruluğa karşı etkin bir biçimde çalışanlar var.

Örneğin, çocuk aldırmanın kanunla kabul edilmesi için lobi çalışması sürdürenler, batılı ülkelerde yürüyüşler ve gösteriler yapar.

2. Doğruluğa karşı sessizce direnenler var.

Kimileri doğruluk karşıtı sesleriyle ortalığı karıştırmaz, ama her türlü iğrençlikle uğraşır. Böylelikle doğruluğa düşman olduklarını kanıtlar.

3. Kimileri güçlerini ne kötülük ne de iyilik için harcar. Bu yüzden doğruluğun pekişmesi gecikir.

Örneğin, Tanrı Sözü'nü geniş çapta yaymak isteyen bir kişi, Tanrı için birkaç kişiyi kazanır. Onları sadık bir biçimde Kutsal Yazı ile eğitir. Ama yıllar geçer. İsa Mesih'e iman edenlerden hiçbiri ruhsal bir görev üstlenmez. Hepsi de kendi yaşamıyla uğraşır. Toplantılara gelmekten ve arada sırada Kutsal Yazı'yı okumaktan başka bir emek harcamaz. Bu tür Mesih inanlısı, Müjde'nin başkalarına iletilmesine engeldir.

4. Doğruluk uğruna yaşamının her yönünü Kutsal Ruh'un yönetiminin altına getirenler var.

16:6 Moab'ın kibri, gazabı, övünmeleri: Moab'ın günahları bildirilir. Gururlular genellikle öfkeli de olur. Yaptıklarını ve yapacaklarını kendileri över (Süleyman'ın Meselleri 27:2). Ama Moab'ın övünmesi boştu. Moab'ın gururu, öfkesi ve övünmesi gücünü aşıyordu (25:10; Yeremya 48:29,30; Tsefanya 2:8-11).

Moab, büyüklendiği için Davut'un tahtına boyun eğmezdi. Böylece 16:1-5'te bildirilen sunuyu geri çevirmekle tek lütuf kaynağını kapattı.

Kişi Tanrı önünde kendini alçaltmakla kayraya kavuşabilir. Onu kayradan uzak tutan gururdur. Gururdur yararlı olanakların değerinin görülmesini engelleyen, kişiyi yaşamın acı olaylarından ders çıkaramaz duruma sokan, kendisine sıkıdüzen gerektiren. Moab yalancı tanrılarını bırakmaz, Tanrı'ya baş eğmezdi. Ayrıca Moab'da akla gelen her tür büyülenme de vardı:

1. İmansızlıkta belirlenen büyülenme: Pratik yaşamla tanrısal ilkeleri uydurmamak
2. Tanrı'ya karşı saygısızlıktan doğan büyülenme: Kişinin yaşamı üzerinde Tanrı'nın söz hakkı yokmuş gibi yaşamak
3. Kötülüğe düşkünlükten kaynaklanan büyülenme: Tanrı'nın yasalarına aldırmayarak yasaklanan, kutsal olmayan her şeye katılmak.

işittik: Yahudiler Moab'ın büyüklük tasladığını duymuştu.

16:7,11 Kir-hareset, Kir-heres: El-kerak, Ölü Deniz'in güneydoğusunda bulunan, İsrail kralı Yehoram'ın egemenliğindeki Moab'ın başkentiydi. Moab kralı Meşa, Kral Ahab'ın ölümünden sonra Yehoram'a karşı ayaklandı, Yehoram Meşa'yla savaşmaya çıktı (2. Krallar 3:4-27). İsrail, Moab'ın kentlerini yıktı; iyi tarlalarını taşlarla doldurdu; su kaynaklarını kapattı; ve iyi ağaçları kesti. Yalnız 'Kir-heres bu yitime uğramadı (2. Krallar 3:25). Kendisi için savaşın olumlu sonuçlanmayacağını görünce Meşa, Kir-heres duvarlarında, yerine kral olacak oğlunu kurban etti (2. Krallar 3:27). Yeşaya da, Yeremya da (Yeremya 48:31,36) Kir-heres için ağıt okudu.

16:7 bundan ötürü: Moab, düşmanı tarafından yıkıma uğradı. Ama bunun arkasında Tanrı vardı. Belki Moab bunu bilmiyordu. Onun düşmanı da bunu düşünmedi. Ne var ki Asur için «öfkemin değneği» (10:5) diyen Tanrı, Moab'ı düşman ordusuyla yargıladı.

Moab için Moab figan edecek: Moab'ın övünmesi ulumaya dönecekti. Kendine çok acıyacaktı. Bu üzüntünün nedenleri şunlardı:

1. Kentlerinin yıkılması
2. Tarım ürünlerinin bozulması (16:7-10).
Asur ordularının yıkım yöntemlerinin biri, yendikleri ülkelerin ürününü bozmaktı.

16:8 Sibma: Önceleri Moab'ın mülkü, sonra Kral Sihon tarafından alınan (Sayılar 21:26) ¹Sibma kenti, daha sonra İsraililer'in ellerine geçti, Ruben oymağının mirası oldu (Yeşu 13:15,19). Verimli bağları ve meyveleriyle tanınıyordu (Yeremya 48:32).

Yazer: Musa'nın günlerinde ¹Yazer'in kendine bağlı köyleri vardı. Musa, Yazer'e casuslar gönderdikten sonra Amoriler'i oradan kovaladı (Sayılar 21:31-32). Gad oymağı, Yazer'i kurdu (Sayılar 32:33-36). Sonra Levililer'e miras olarak verildi (Yeşu 21:34-39). Kral Davut, Yazer'in yerlileri arasında yürekli yiğitler bulmuştu (1. Tarihler 26:31).

16:8-10 Moab'ın tarlaları verimliydi. Asmaları, seçme çubukları çölü kaplıyor, denize erişiyordu. Üstelik İsrail'in Gad bölgesindeki Yazer'e kadar uzanmışlardı (Yeremya 48:32). Her yıl ürün kaldırma mevsimi sevinçli bir zamandı. Coşkulu işçiler, bol ürünü biçerken neşeli bağrıışmalarıyla tarlaları canlandırıyorlardı. Ama düşman, bu gönence ve şenliğe son verecekti.

16:8 Heşbon'un tarlaları: (15:4'le ilgili olan nota bakın).

16:9 Heşbon, Eleale: Heşbon'un adıyla birlikte Eleale'nin de adı geçer (15:4'te Eleale'yle ilgili nota bakın).

cenk narası (savaş çığılığı): Masaralarda üzümleri basanların sevinçli bağrıışları artık duyulmayacak, onun yerine savaş çığılıkları yankılanacaktı (Yeremya 25:30-31; 48:32,33).

16:10 masaralarda şarap basan olmayacak: Her ekilen kötülüğün ürünü er geç böyle olacaktır. Büyük kazançlara ümit bağlanarak ekilir ama sonu verimsizliktir (Mezmur 73:3,4,16-19).

bağ bozumu bağrıışını kestirdim: Belirli seslerden korkulur, ama kimi zaman sessizlik daha da korkunç olabilir.

16:11 yüreğim Moab için ... iniyor: Moab'ın kendisi için çok üzüldüğünden söz edildi (16:7) ama Moab yalnız değildi. Yeşaya da Moab'a acıyordu (15:5) çünkü:

1. Moab çaresi olmayan bir yıkıma uğradı,
2. Buna karşın Tanrı'yı aramadı, yalancı tanrılara yakardı (16:12).

Kişiye göre, günah merak, hoşnutluk ya da eğlence oluşturabilir. Tanrı bağılıları, günaha karşı ilkin öfke duyabilir. Günahın oluşturduğu ruhsal yıkımla ölümü düşünerek günahlıya karşı duyulan tepki ise, acıma ve yakarma olmalıdır.

Kir-heres: Kir-hareset'le ilgili nota bakın (16:7).

16:12 yüksek yer: (Yeremya 48:35). Yalancı tanrılar yalnız güneşli günler içindir! Calvin, «Yalancı tanrılara tapınanların normal tapınakları vardı» dedi. «Ama acil bir durumla karşılaştıklarında daha kutsal sayılan bir tapınağı ziyaret ederlerdi, çünkü dualarının daha erken duyulacağını düşünürlerdi». Bugün de birçok insan benzer taktiklerle kendilerine «su tutmayan sarnıçlar»

kazar (Yeremya 2:13). Öte yandan, Kutsal Yazı'nın öğretisini bilenlere ne mutlu! Gerçek tapınma, bir yere bağlı değildir. Tanrı önünde yüreği doğru olan her an her yerde göksel tahtın önüne çıkabilir (Yuhanna 4:20-21,23-24; Romalılar 8:34; İbraniler 4:15,16; 7:25).

yüksek yer üzerinde kendisini yorunca: (1. Krallar 18:26; Matta 6:7). Tapınma adına diri Tanrı'ya ne denli verimsiz, değersiz uğraşlar sunulur:

1. Ezbere söylenen boş tekrarlamalar (Matta 6:7)
2. Yalnızca öyle gerektiği için söylenen dualar (29:13)
3. Büyüklenmeden kaynaklanan dualar (Luka 18:9-14)
4. Günah itiraf etmeden sunulan dualar (1:15; Mezmur 66:18; Süleyman'ın Meselleri 1:28; 15:29; 28:9)
5. İmansız dualar (İbraniler 11:6)
6. Saygısızlıkla sunulan dualar

dua için tapınağına girince işe yaramayacak: Dua Tanrı'yı her zaman harekete geçirmez! Nedenleri ise,

1. Duacının tutumu Tanrı önünde kabul olunmaz.
 - a. Tanrı'ya emir verircesine dua eder.
 - b. Elleri temiz değildir (Günah yolundan dönmekle ilgili notlara bakın, 16:1).
 - c. Kardeşini bağışlamamıştır (Luka 11:4).
 - ç. Dua etmekte dayanıklılık göstermez.
 - d. Duası bencildir (Yakup 4:3).
2. Duacı Tanrı'ya güvenmez.

«Başka hiç kimse bana yardım etmedi. Acaba Tanrı bana yardım edecek güçte mi?» tutumuyla Tanrı'ya yaklaşılır.
3. Tanrı'nın yanıt vermesi için zaman uygun değildir. Bu durumda duacının imanı denir.
4. Başkaları duacının dileklerinin yanıtlanmasını engelleyebilir (Tekvin 18:23-32; 19:27,28).

16:13 Geçmiş zamanda Rabbin Moab için söylediği söz budur: Yüce Tanrı nasıl tasarladıysa, öyle olacaktır (14:24). Önceden Moab'la ilgili önbildirimler verilmişti (Çıkış 15:15; Sayılar 21:29). Ama önceden açıklanmamış bir ayrıntı Yeşaya'nın ağızıyla bildirildi: Bu yargı üç yıl içinde yerine gelecekti.

16:14 Moab'ın izzeti: Moab'ın onuru üç yıl içinde kırılacaktı. Moab'ın büyülenmesi, öfkesi ve övünmesi Tanrı'ya göre günahı (16:6). Tanrı kuşkuya yer bırakmadan bu günahların yargılanacağı konusunda uyarıyordu.

üç yıl: Tanrı, kötülerin ölümüne sevinmez (Hezekiel 18:32; 2. Petrus 3:9). Onun için, genellikle uyarı verilmeden yargı indirilmez. Bir bireyin ya da ülkenin sıklıkla görme tehlikesinde olduğunu bildirilirken çoğu zaman lütuftan kaynaklanan kurtuluş yolu da açıklanır. Örneğin:

1. Tanrı, tüm dünyayı tufanla yok etmeden önce, Nuh'un aracılığıyla 120 yıl boyunca insanları günahattan dönmeye çağırdı.
2. Daniel Babil kralını, Tanrı yargısının üzerine düşeceğine ilişkin uyardı. Ama uyarıyla birlikte kralı, günahından dönmeye ve Tanrı'nın sunduğu rahata kavuşmaya çağırdı (Daniel 4:27). Tanrı lütfunun iki yönlü olduğu anlaşılır: Hem Nebukadnetsar'ın Tanrı önünde suçlu olduğu bildirildi, hem de günahattan dönerek yargıdan kurtulmaya çağırıldı.

3. Aynı biçimde günaha batmış Nineve bile Tanrı'nın acımasından yoksun kalmadı. Nineve kırk gün içinde belasını bulacaktı. Bunu duyan Nineve'dekiler, uyarı üzerine günahından döndüler. Tanrı onları kayrayla karşıladı (Yunus 3:4-10). Nineve'ye olduğu gibi, Moab'a da yeniden günahından dönme olanağı tanındı.
4. Tanrı, vaftizci Yahya, İsa Mesih ve habercileri aracılığıyla Yahudiler'i uyardı.

Tanrı'nın uyarısı karşısında kişinin ilk tepkisi korkudur. Sonra bir duraksama kişiyi kararsız bırakır. Daha sonra seçenek kavşağında durduğunu, ya Tanrı'ya doğru ya da Tanrı'dan uzağa yönelmesi gerektiğini anlar. Tanrı'nın sunduğu lütfu gelince belirli adımlar göze çarpar:

1. Tanrı lütuf sunar.

Tanrı günahlıya, sıkıdüzenden kurtulmak için yol gösterir. Bu yol ilkin hoş bir yol değildir. Sancılı, sıkıntılı görünür. Gurur alçaltılmalı, günah itiraf edilmeli, bırakılmalı, yapılmış zararlar ödenmeli, kişisel istem Tanrı'nın istemine boyun eğmeli, yaşama yepyeni, kutsal bir düzen verilmelidir. Doğal insana bu yöntemler çok köktenci gelir.

2. İnsanlar Tanrı kayrasını geri çevirir.

Birçok günahlı, ne denli bağışlanmayı istese de, Tanrı'nın yetkisine boyun eğmeye razı olmaz. Sıkıntısı ağırsa da, yaşamının dizginlerini Tanrı'ya teslim etmektense sıkıntıyı çekmeyi yeğler. Ceza olarak daha ağır bir belayla karşılaşacağını görmezlikten gelir. Belki ondan kaçabileceğini düşünür. Tanrı'nın sunduğu lütfu çiğner.

3. Tanrı lütfunu çiğneyen, yargıya uğrar.

Yargı bu yaşamda ya da gelecek yaşamda olabilir. Genellikle her ikisi de olur. Kişinin işlediği suç onu bulur (Sayılar 32:23). Bunun sonuçları şöyle olabilir:

- a. Bedensel zararlar (Galatyalılar 6:6,7)
- b. Özyapının yitilmesi
- c. Yoksulluk, yaşamda mutlu olmak için olanakların yitilmesi
- ç. Bitmeyen bir vicdan azabı
- d. Tanrı'yla barışmayan için öbür dünyada sonsuz yargı

bir ücretlinin yılları gibi üç yıl: Bir ücretlinin yılları tam tamına sayılırdı. Ücretli, sözleşmesinde yazıldığından bir gün fazla bile çalışmaya razı gelmez. Ağası ise onun bir gün az çalışmasını asla kabul etmez. Aynı biçimde Moab'a saptanan lütuf günleri de tam tamına sayılıydı.

artakalan büyük değil, çok az olacak: Yine bir lütuf belirir -- Moab'ın az da olsa bir kalıntısı olacaktı.